

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
T.a.v. Secretariaat programma stelselwijziging Jeugd
Kamer A307
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag

Maliebaan 71 H T 030 721 07 21
3581 CG Utrecht F 030 721 07 49
www.mogroep.nl info@mogroep.nl

Datum
Utrecht, 15 oktober 2012

Onderwerp
Reactie MOgroep op concept-Wetsontwerp Jeugd

ons kenmerk
121015 MM reactie concept wetsontwerp Jeugd
contactpersoon
drs. M.P.M. Mathijssen

Geachte heer Opstelten en mevrouw Veldhuijzen van Zanten-Hyllner,

De hulp en zorg voor jeugd en hun ouders gaat ons ter harte. De veelheid van tegengestelde belangen, drie sturende overheden (rijk, provincie en gemeente) en de traagheid van de bureaucratische systemen hebben het voor deze doelgroep te lang te moeilijk gemaakt. Hoogste tijd voor verandering. Voor de beweging naar het lokale niveau kunt u bij ons op volledige steun rekenen. Het is immers de plek waar integrale hulp samengebracht moet worden. Welzijn, zorg, hulp, sociale zaken, veiligheid en onderwijs moeten daar hun gezamenlijke aanpak vormgeven. Het nastreven van tegengestelde of niet op elkaar aansluitende doelen moet tot de verleden tijd behoren. Met deze brief draagt de MOgroep graag bij aan het verder vormgeven van het jeugdbeleid en in het bijzonder het concept wetsontwerp Jeugd.

Eenduidige wetgeving brede sociale domein

In haar brief aan de informateurs pleit de MOgroep voor de komst van één wettelijk kader voor het brede sociale domein. Daarin zouden in ieder geval Wmo, (delen van de) AWBZ, Jeugdzorg en werken naar vermogen een plek moeten krijgen. Eenheid van doelstellingen, systematiek, aansturing en afrekenen zouden daarmee het perspectief op ontkokering, ontbureaucratisering en demedicalisering realistisch maken. Het wetsontwerp Jeugd zou wat de MOgroep betreft onderdeel moeten zijn van dit wettelijk kader. Of, ten minste passend gemaakt voor een toekomstig wettelijk kader voor het brede sociale domein. De MOgroep pleit echter niet voor vertraging van wetgeving voor jeugdigen en ouders. Ze waarschuwt wel voor blijvende verkokering van het jeugdbeleid, wanneer het onderhavige wetsvoorstel geïsoleerd wordt behandeld. Het concept-Wetsontwerp heeft helaas nog te veel afstemmingsvereisten vanuit afzonderlijke wettelijke kokers, zoals jeugdgezondheidszorg, aanpak relationeel geweld in regioverband, Wmo, onderwijs, GGZ, Justitie (veiligheidseisen). Gemeenten en uitvoerders moeten deze verkokering op de werkvloer beslechten. Samenwerking tussen de deelnemende sectoren/vakdisciplines om jeugd en ouders van noodzakelijke hulp te voorzien wordt onnodig ingewikkeld gemaakt. Hoge kosten voor afstemming zijn dan de consequentie.

Behouden van prestatieveld opvoedingsondersteuning in wmo

Door de voorgestelde overheveling van het Wmo-prestatieveld opvoedingsondersteuning naar de Jeugdwet ontstaat een nieuwe knip met andere Wmo-prestatievelden. De integrale aanpak door

mantelzorg/vrijwilligerswerk, opvang, buurtwerk, activering van sociale netwerken, gebrekkige maatschappelijke participatie als gevolg van armoede, schulden en psychosociale problematiek wordt hierdoor fors bemoeilijkt. De MOgroep adviseert u dringend het betreffende prestatieveld onder de Wmo-wetgeving te houden.

Waardering hoort er ook bij

Niettemin beschouwt de MOgroep de aanstaande decentralisatie als een goede stap voorwaarts. Ze onderschrijft de uitgangspunten van de stelselwijziging. Vooral de beschreven cultuuromslag naar demedicaliseren, ontzorgen en normaliseren, noodzakelijke ruimte voor professionals (generalist), preventie en vroegsignalering, mobilisatie van eigen kracht en sociale netwerken in de omgeving, vrijwilligerswerk, talentontwikkeling en tenslotte het streven naar het integrale beleid en maatwerk verwelkomt de MOgroep met enthousiasme.

Toetsen wetsvoorstel aan kwaliteit

Bij het verder beoordelen en adviseren over de conceptwetstekst hanteren wij de u in januari 2011 aangereikte voorstellen:

- *Veranker 'verbetering van het opvoedingsklimaat' als Wmo-doelstelling, en stimuleer dat gemeenten de Wmo als beleidstaak hanteren om het sociale opvoedingsklimaat in buurten te verbeteren, waardoor de opvoeding van kinderen en jongeren weer meer een zaak wordt van burgers zelf en vooral van burgers onderling.*
- *Vul het compensatiebeginsel in, waarbij in principe ook zwaardere groepen (gedragsstoornissen) een integraal antwoord krijgen. Daarvan maken eigen kracht, de kracht van de sociale omgeving en de ondersteuningsbehoefte deel uit.*
- *Stimuleer dat gemeenten zich bij de invulling van hun nieuwe verantwoordelijkheden laten leiden door de bakens van Welzijn Nieuwe Stijl, zoals benutten van eigen kracht.*

Het concept-Wetsontwerp Jeugd is in de uitwerking volgens de MOgroep geen afspiegeling van de heldere contouren uit de beleidsbrief 'Geen kind buitenspel' van 8 november 2011. Op vele punten stelt het Rijk meer eisen in het concept-Wetsontwerp aan gemeenten en aan jeugdhulpaanbieders dan op basis van de beleidsbrief verwacht zou mogen worden.

Ook smooit dit de transformatie van de jeugdzorg in de kiem. Gemeenten krijgen te beperkte beleidsvrijheid. Professionals in de branche Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening missen lokale uitvoeringsvrijheid om maatwerk te kunnen bieden aan ouders en kinderen.

Professionals, gemeenten en aanbieders worden in hun integrale aanpak gehinderd door een verkokerd certificeringstelsel voor hulp in het gedwongen kader. Schotten tussen vrijwillige en gedwongen kader dwarsbomen innovatieve aanpakken door samenwerkende (jeugd)zorg- en welzijnsaanbieders. De gedachte van 1 kind – 1 gezin – 1 plan zal door deze schotten moeilijk van de grond komen.

Zorgplicht

In het nieuwe stelsel krijgt de gemeente de verantwoordelijkheid voor alle jeugdhulp, uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. Het concept-Wetsontwerp geeft deze verantwoordelijkheid vorm als een zorgplicht van gemeenten, de jeugdhulpplicht (CMvT, 1.2 hoofdlijnen van concept-Wetsontwerp). Jeugdhulp is breed en omvat de ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en hun ouders bij alle denkbare opgroei- en opvoedproblemen: dat kan variëren van een simpel advies of een opvoedcursus tot een verblijf bij pleegouders of psychiatrische zorg. Als de

gemeente eenmaal geoordeeld heeft dat een jeugdige of ouders een individuele voorziening nodig hebben, dan kan deze laatste hier ook rechten aan ontlelen. De beoordeling van de gemeente dat een individuele voorziening noodzakelijk is, vestigt een aanspraak jegens de gemeente op de voorziening (CMvT, p.66). Het concept-Wetsontwerp Jeugd omschrijft de voorzieningen die de gemeente dient te bieden. De omschrijving van voorzieningen laat weinig ruimte voor vernieuwing.

De MOgroep is van mening dat het compensatiebeginsel (waar resultaten in plaats van voorzieningen centraal staan) leidt tot betere resultaten bij integrale aanpak, verschuiving residentiële naar niet-residentiële zorg en het benutten van de eigen kracht van het kinderen, jeugdigen, hun ouders en sociale omgeving.

Jeugd-GGZ

In het wetsvoorstel (CW, p.5) krijgt de huisarts een zelfstandige rol als verwijzer naar de jeugd-GGZ. De huisarts blijft dus zijn rol als poortwachter vervullen in het nieuwe stelsel (CMvT, p.6). Dit betekent de instandhouding van een zelfstandige verwijsmogelijkheid van de huisarts naar de jeugd-ggz die zich kan onttrekken aan de gemeentelijke regie op de eerste lijn in de buurt.

De gemeente moet over beleidsbeïnvloedende instrumenten beschikken om de gehele toegang tot jeugdhulp vorm te geven. Ook coördinatie van de eerstelijns jeugdhulp hoort daarbij. Verwijzing hoort binnen het gemeentelijk beleidskader plaats te vinden. In het algemeen geldt dat zware indicatieprocedures tot het verleden moeten worden beschouwd. Beëindig waar mogelijk onnodige indicatiestellingen. Sociaal werkers, huisartsen en wijkverpleegkundigen weten immers prima hoe en wanneer zij specialistische zorg erbij moeten halen. Toetsing achteraf biedt oplossingen.

Professionalisering

Het stellen van kwaliteitseisen aan zorg en hulp voor jeugd en ouders vindt de MOgroep evident. Welzijnsondernemers versterken de gewenste professionalisering langs de lijn van het mobiliseren van de eigen kracht van burgers, het betrekken van het (sociale) netwerk en de snelheid van handelen. Het zijn kwaliteitseisen die hedendaagse dienstverlening kenmerken. Binnen de nu nog traditioneel georganiseerde jeugdzorg zal beroepsregistratie de kwaliteit van de professie verder moeten borgen. Het versterken van het vakmanschap is een belangrijk gegeven en sleutel tussen beide systemen.

De MOgroep dringt er op aan om voor elke vorm van jeugdhulp een duidelijk kwaliteitskader te creëren en dit wettelijk te regelen. Het dient aan te sluiten bij de ontwikkelingen zowel in de jeugdzorg als het gemeentelijke preventieve jeugddomein.

Jeugdbescherming

Ten aanzien van de keten van jeugdbescherming heeft de gemeente weinig sturingsmogelijkheden.

De MOgroep is van mening dat bij de selectie van gecertificeerde instellingen waarborgen ingebouwd moeten worden om te voorkomen dat er monopolistische voorzieningen ontstaan zonder ruimte voor 'nieuwe toetreders'. Voorts vindt de MOgroep dat de gemeente zelf moet kunnen bepalen (en niet de kinderrechter) bij de uitvoering van een jeugdbeschermingsmaatregel welke gecertificeerde instelling de maatregel uitvoert. Ook bij de selectie van 'achterliggende hulpverlening' dient de gemeente een beslissende rol te hebben.

Huiselijk geweld en kindermishandeling

Meldpunten voor huiselijk geweld, kindermishandeling oftewel geweld in afhankelijkheidsrelaties moeten voor burgers toegankelijk, laagdrempelig, systeemgericht en vooral goed bereikbaar zijn. Vaak betreft het multi-problemen, zoals schulden, psychische problematiek, werkloosheid en/of verslaving. Integraal de problemen aanpakken is voor hulpverleners evident.

Een eenduidig wettelijk kader moet ondersteunend zijn. De Wmo biedt op dit brede gebied van gezinsondersteuning en preventieve maatregelen reeds een uitstekend wettelijke mogelijkheid.

Ondersteuning vrijwilligers

Vrijwilligers zijn als partij niet opgenomen in het concept-Wetsontwerp Jeugd als het gaat om gedragsstoornissen. Dit is een gemiste kans. Effectieve interventies voor kinderen en jongeren met gedragsstoornissen buiten een residentiële setting hebben duidelijke verbindingen met vrijwilligers(werk). Zoals mentorprogramma's, waarin getrainde vrijwilligers als rolmodel voor een jongere fungeren en emotionele ondersteuning en advies bieden.

MOgroep vraagt met klem de rol van vrijwilligers mede in relatie tot aanbieders, professionals en gemeenten nader in te vullen.

Ondernemers voor Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening werken aan de vernieuwing van het jeugdbeleid, zetten volop in op preventieve maatregelen en voorkomen op die manier het beroep op zwaardere vormen van hulp, opvang en zorg. Een wet die de integrale dienstverlening aan burgers mogelijk maakt, wordt van harte aanbevolen. De MOgroep wenst u dan ook succes toe bij de verdere voorbereiding van de noodzakelijke wetgeving. Van de bereidheid aan onze kant voor toelichting en overleg kunt u op aan!

Met vriendelijke groet,

Marijke Vos
Voorzitter van de MOgroep